

Respect pentru oameni și cărți

GRAHAM GREENE

MIEZUL LUCRURILOR

*Traducere din limba engleză și note
de Liana Dobrescu*

București
2018

CAPITOLUL UNU

1

Wilson sedea pe terasa hotelului Bedford cu genunchii lui rozalii și golași lipiți de balustrada din fier. Era duminică și dangătul clopotului de la catedrală vestea slujba de utrenie. De cealaltă parte a străzii Bond, la ferestrele liceului, tinere fete de culoare, în treninguri albastru-închis, se ocupau cu interminabilă îndeletnicire, sortită eșecului, de a-și netezi părul sărmos. Wilson își mângâia mustața de curând lăsată să crească și visa, în aşteptarea unui gin cu bitter.

Stând așa, acolo, orientat spre Bond Street, avea în față marea. Chipul lui palid dovedea cât de recent o părăsise pentru a debarca în port, după cum o dovedea și lipsa lui de interes pentru liceenele de peste drum. Era asemenea acului întârziat al barometrului care indică încă „temp frumos“ mult după ce perechea lui s-a deplasat spre „furtună“.

Pe sub terasă, funcționarii de culoare treceau spre biserică, dar soțiiile lor înveșmântate în rochii

scânteietoare de după-amiază, albastre sau vișinii, nu-i stârneau nici urmă de interes.

În afara de Wilson, pe terasă nu se afla decât un indian bărbos cu turban, care se oferise să-i prezică viitorul: probabil că nu erau nici ora, nici ziua potrivite pentru cei din rasa albă – cu siguranță că aceștia se găseau pe plaja aflată la depărtare de cinci mile; dar Wilson nu avea mașină. Singurătatea îi deveni aproape insuportabilă. De fiecare latură a școlii, acooperișul din tablă ondulată era înclinat spre mare și ori de câte ori vreun vultur, oprindu-se din zbor, se aşeza pe ea, tabla zăngănea și zdrăngănea deasupra capului său.

Trei ofițeri din marina comercială, aparținând convoiului de vase ancorate în port, își făcuse apariția urcând dinspre chei. Pe dată îi înconjurară niște băieți cu șepci de elevi. Refrenul băiețiilor, un fel de versuri de grădiniță, răzbătu slab până sus la Wilson: „Capitan vrea huța-huța, sora mea-i atrăgătoare și e și învățătoare, căpitan vrea huța-huța“. Indianul cel bărbos se uita încruntat la un șir de socoteli complicate de pe dosul unui plic – vreun horoscop sau poate numai evidență cheltuielilor pentru traiul zilnic? Când Wilson își îndreptă din nou privirea spre stradă, ofițerii reușiseră să scape de școlarii care acum tăărâseră ca un roi în jurul unui singur marină: îl conduceau triumfători spre bordelul aflat nu departe de sediul poliției, parcă l-ar fi dus la grădiniță.

Un picolo negru aduse ginul lui Wilson pe care acesta îl sorbi foarte încet pentru că nu avea nimic

altceva de făcut decât să se întoarcă în camera lui încinsă și sordidă și să citească un roman – sau o poezie. Lui Wilson îi plăceau versurile, dar le absorbea în taină ca pe un drog. Culegerea *The Golden Treasury* îl însoțea pretutindeni, dar era consumată seara în doze mici – o picătură de Longfellow, Macaulay, Mangan: „Continuă și spune cum, cu geniul irosit, trădat în prietenie, înselat în dragoste...“ Avea gusturi romantice. În public însă îl etala pe Wallace. Dorea cu înfocare ca în aparență să difere cât mai puțin de ceilalți oameni: își lăsase mustață, pe care o arbora asemenea cravatei membrilor unui club – în chip de element comun –, dar ochii îl trădau; ochi căprui de câine, ochi de prepelicar, atintiți plini de tristețe spre Bond Street.

– Scuzați-mă, spuse o voce, nu sunteți dumneavoastră domnul Wilson?

Își înălță privirea spre un bărbat cu față suptă, de vîrstă mijlocie, purtând inevitabilul șort kaki, de culoarea fanului.

– Ba da, eu sunt.

– Pot să stau lângă dumneavoastră? Mă numesc Harris.

– Încântat, domnule Harris.

– Sunteți noul contabil de la UCA?

– Da, eu sunt. Beți ceva?

– Am să iau o citronadă dacă n-aveți nimic împotrivă. Nu pot să beau alcool în timpul zilei.

Indianul se ridică de la masa lui și se apropie cu deferență.

– Nu se poate să nu vă amintiți de mine, domnule Harris. Dacă ați vrea, domnule Harris, să-i vorbiți prietenului dumneavoastră despre talentele mele. Poate ar dori să citească scrisorile mele de recomandare...

Teancul de plicuri soioase se afla întotdeauna în mâna lui.

– Numai de la vârfurile societății.

– Hai, ia-o din loc, șterge-o de aici, pungaș bătrân ce ești! făcu Harris.

– De unde mi-ați aflat numele? se interesa Wilson.

– L-am văzut într-o telegramă. Sunt censor de telegrame, explică Harris. Ce slujbă! Ce muncă!

– Văd impede, domnule Harris, că soarta dumneavoastră s-a schimbat considerabil. Dac-ați binevoi să intrați pentru o clipă cu mine în baie... stărui indianul.

– Ia-o din loc, Gunga Din, n-auzi?

– Dar de ce în baie? se miră Wilson.

– Acolo își face întotdeauna prezicerile. Presupun că e singura încăpere ferită de care poate dispune. Nu m-am gândit niciodată să-l întreb de ce.

– Sunteți de mult pe-aici?

– De opt-sprezece luni afurisite.

– Vă întoarceți curând acasă?

Harris se uită lung spre port pe deasupra acoperișurilor de tablă. Zise:

– Toate vapoarele se îndreaptă în altă direcție. Dar când am să plec în sfârșit spre casă, n-o să mă mai vedeți niciodată pe aici. Coborî glasul și rosti cu venin, pe deasupra paharului cu citronadă: Urăsc locul

ăsta. Urăsc oamenii de aici. Îi urăsc pe tuciuriiă ăştia blestemați. Nu e indicat să le spuneti aşa, cred că ştiți?

– Servitorul meu pare băiat de treabă.

– Servitorul unui alb e întotdeauna de treabă. E un negru veritabil – dar ăştia, uitați-vă la ei, uitați-vă acolo jos la ăla cu pene boa. ăştia nici măcar nu sunt negri adevărați. Doar indieni veniți din vest și care au pus stăpânire pe toată coasta. Funcționari la antrepozite, consilieri municipali, magistrați, avocați – Dumnezeule! și aşa până sus, în Protectorat. N-am nimic împotriva unui negru adevărat. Culoarea pieleii ne-a dat-o Cel de sus. Dar ăştia, Dumnezeule! Guvernului îi e frică de ei. Poliției îi e frică de ei. Uitați-vă acolo jos, făcu Harris, iată-l pe Scobie.

Un vultur fălfăi din aripi, deplasându-se de colo colo pe acoperișul din tablă ondulată, iar Wilson se uită la Scobie. Se uită cu totală nepăsare, supunându-se indicației unui străin, și rămase cu impresia că bărbatul îndesat, cu păr cărunt, care umbla singur pe Bond Street, nu prezenta nici un interes deosebit. Nu avea cum să știe că aceasta era una din acele împrejurări pe care nu le poți uita niciodată: o minusculă cicatrice se formase pe memorie, o rană care avea să doară ori de câte ori se vor întruni anumite condiții – gustul ginului în miezul zilei, mireasma florilor sub un balcon, zornăitul de tablă ondulată, o pasăre hădă săltând greoaie cu fălfăit de aripi de pe o cornișă pe alta.

– Îi iubește atât de mult, continuă Harris, încât se și culcă cu fetele lor.

- Asta e uniforma poliției?

- Astă. Marea noastră forță polițienească. „Pierdută a fost și nu s-a aflat“ - cunoașteți poezia.

- Nu citesc poezii, spuse Wilson.

Ochii lui îl urmăriră pe Scobie străbătând strada scăldată de soare.

Scobie se opri și schimbă câteva cuvinte cu un negru purtând o pălărie de panama albă; un polițist negru trecu pe lângă ei, salutând cu deferență. Scobie își continuă drumul.

- Probabil stipendiat și de sirieni, dacă s-ar cunoaște adevărul.

- De sirieni?

- Aici e Turnul Babel, explică Harris. Indieni din vest, africani, indieni autentici, sirieni, englezi, scoțieni la Biroul Lucrărilor Publice, preoți irlandezi, preoți francezi, preoți alsaciensi.

- Ce fac sirienii aici?

- Fac avere. Dețin toate magazinele din nordul țării și majoritatea magazinelor de aici. Fac contrabandă și cu diamante.

- Presupun că există în cantități mari.

- Nemții plătesc prețuri bune.

- Dar el n-are și o nevastă pe-aici?

- Cine? Ah, Scobie. Are, într-un fel. Poate dacă avea o nevastă ca a lui, m-aș da și eu în vînt după negrese. O să faci curând cunoștință cu ea. E intelectuala orașului. Îi place arta, poezia. A organizat o expoziție de artă pentru marinarii naufragiați. Cunoașteți genul - versuri pe tema însingurării, scrise de aviatori,

acuarele pictate de fochiști, pirogravuri executate în școlile de misionari. Bietul Scobie! Mai luați un gin?

- Cred că da, făcu Wilson.

2

Scobie coti pe James Street, pe lângă Secretariat. Clădirea cu balcoanele ei lungi îți sugera întotdeauna un spital. De cincisprezece ani asista la sosirea unui număr de pacienți; la fiecare optsprezecete luni unii erau expediati acasă gălbejiți și nervoși, pentru că alții să le ia locul - secretari coloniali, secretari la agricultură, trezorieri și directori la lucrări publice. Scobie urmărea graficul temperaturii fiecăruia - primul acces de mânie nejustificată, băutura în cantități tot mai mari, brusca revenire la principii, după un an de concesii. Funcționarii de culoare se comportau întotdeaun ca doctorii la căpătâiul bolnavilor: cu voioșie și respect suportau orice jignire. Pacientul avea întotdeauna dreptate.

După colț, în fața bătrânului *Bombax malabaricum*, unde se adunaseră cândva întâi coloniști în prima zi petrecută de ei pe acel țărm neprietenos, se înălțau tribunalul și postul de poliție, o clădire mare de piatră, ca sforăitoarea laudă de sine a oamenilor slabii. Înlăuntrul aceluia înveliș masiv, ființa umană sună pe coridoare ca un sămbure uscat. Nimici nu s-ar fi putut ridica la înăltimea adecvată unei concepții atât de bombastice. În orice caz, însă, ideea nu

Resptele strâmte și întunecoase, în camera de anchetă sau în celule, Scobie detecta întotdeauna miroslul josniciei și al nedreptății umane – duhoarea unei grădini zoologice, amestec de rumeguș, excremente, amoniac și lipsă de libertate. Podelele erau frecate zilnic cu peria, dar miroslul nu putea fi îndepărtat niciodată. Arestații și polițiștii îl purtau îmbibat în veșmintă ca pe fumul de țigară.

Scobie urcă treptele largi și coti la dreapta, de-a lungul corridorului exterior acoperit, spre biroul lui: o masă, două scaune de bucătărie și un dulap, niște cătușe ruginiate atârnate de un cui, ca o pălărie veche, un fișet: unui străin i s-ar fi părut o încăpere goală, lipsită de confort, dar pentru Scobie însemna căminul. Alți oameni clădeau treptat sensul noțiunii de cămin prin acumulare – încă un tablou, din ce în ce mai multe cărți, un prespapier de o formă ciudată, scrumiera cumpărată pentru cine știe ce motiv uitat, în timpul unei vacanțe uitate; Scobie își clădise căminul printr-un proces de simplificare. Cu cincisprezece ani în urmă pornise cu mult mai multe obiecte decât avea acum. Existase o fotografie a nevestei lui, perne din piele în culori vii cumpărate de la târg, un fotoliu, o hartă a portului, mare, colorată, pe perete. Harta i-o ceruseră cu împrumut alți colegi mai tineri: lui nu-i era de nici un folos; purta tot țărmul coloniei în ochii minții: de la golful Kufa până la Medley era sectorul lui. Cât privește pernele și fotoliul, descoperise cu rând că în atmosferă sufocantă a orașului un confort

de acest gen înseamnă numai căldură. Acea parte a corpului care se atinge sau se lipește de ceva transpiră automat. Ultimul dintre obiecte, fotografia soției, devine inutilă prin însăși prezența ei. Venise la el în primul an al războiului acestuia absurd și acum nu mai putea să plece: pericolul pe care îl reprezentau submarinele o fixase ca pe cătușele din cui. Și, un motiv în plus, fotografia era foarte veche și Scobie nu ținea să-și reamintească trăsăturile încă neformate, expresia calmă și blândă, datorată lipsei de cunoaștere a vieții, buzele supusă intărișorii intr-un zâmbet solicitat de fotograf. Cincisprezece ani modeleză un chip, blândețea se estompează odată cu experiența, iar el, văzând fotografia, ar fi resimțit veșnic propria răspundere. El îi condusese pașii: experiența căpătată nu era decât experiență selectată de el însuși. El îi modelase chipul.

Se așeză la masa complet goală și aproape imediat sergentul lui de origine mende pocni din călcâie în pragul ușii:

- *Sahib?*
- Ceva de raportat?
- Comisarul vrea să vadă, *sahib*.
- Ceva nou la capitolul infracțiuni?
- Doi negri se bat în piață, *sahib*.
- Pe chestie de femei?
- Da, *sahib*.
- Altceva?
- Domnișoara Wilberforce vrea să vadă pe dumneavoastră, *sahib*. Eu spun mereu că dumneavoastră

la biserică și că trebuie să mai vină înapoi, dar ea nu

dezlipit. Zice că stă neclintit.

- Care domnișoară Wilberforce e asta, sergent?
- Nu știu, *sahib*, ea venit de la Sharp Town, *sahib*.
- Bine, o s-o primesc după ce stau de vorbă cu domnul comisar-șef. Dar pe nimeni altcineva, bagă de seamă.

- Înțeles bine, *sahib*.

Pe corridor, în drum spre biroul comisarului-șef, Scobie o văzu pe fată stând singură pe o bancă lipită de perete; îi aruncă o privire fugări și prinse doar vaga imagine a unui chip întunecat, de Tânără africană, și a unei rochii de stambă violent colorată pentru ca pe dată fata să dispară din mintea lui, el continuând să se întrebe ce să-i spună comisarului-șef. Acest gând îl frământase toată săptămâna.

- Ia loc, Scobie.

Comisarul-șef era un om în vîrstă, de cincizeci și trei de ani – în colonii vîrsta se socotea după numărul anilor de slujbă. Comisarul-șef, cu cei douăzeci și doi de ani de serviciu, era cel mai vîrstnic om de acolo, în timp ce guvernatorul era un puștan de șaizeci, în comparație cu oricare funcționar districtual care avea în spate cinci ani de experiență.

- Ies la pensie, Scobie, rosti comisarul-șef, la sfârșitul acestui stagiu.

- Știu.
- Presupun că toată lumea știe.
- Am auzit vorbindu-se despre asta.

- Și totuși, dumneata ești al doilea om căruia i-am spus. Se știe și cine va fi numit în locul meu?

Scobie răspunse:

- Se știe cine nu va fi numit.
- Cumplită nedreptate, spuse comisarul-șef. Nu pot să fac mai mult decât ce am făcut, Scobie. Dumneata ești un om care se pricepe de minune să-și facă dușmani. Ca Aristide cel drept.

- Nu cred că sunt chiar într-atâta de drept.

- Întrebarea e ce ai de gând să faci? Ei intenționează să numească pe unul pe care-l cheamă Baker, din Gambia. E mai Tânăr decât dumneata. Vrei să-ți dai demisia, să te pensionezi, să te transferi, Scobie?

- Vreau să rămân pe loc, declară Scobie.

- Soției dumitale n-o să-i surâdă ideea.

- Mă aflu aici de prea multă vreme ca să mai plec.

„Biata Louise“, gândi el. „Dacă m-aș fi luat după ea, unde ne-am afla acum?“ și recunoscu îndată că n-ar mai fi fost aici, ci într-un loc mult mai bun, cu o climă mai bună, leafă mai bună, situație mai bună. Ea ar fi prins din zbor orice prilej favorabil: s-ar fi coçoțat cu agilitate pe scara socială și nu s-ar fi sinchisit de cei care se târăsc pe jos, ca șerpii. „Am îngropat-o aici“, reflectă el, cu ciudatul, prevestitorul complex de vinovăție pe care-l resimțea întotdeauna, de parcă ar fi fost răspunzător și de ceva ce avea să urmeze, de ceva ce nici măcar nu putea să prevadă. Rostii cu glas tare:

- Știți că-mi place aici.

- Te cred. Mă întreb însă de ce.